

НАПРЯМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ЗА РАХУНОК ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КРЕДИТНИХ РЕСУРСІВ

©2020 ЖИТАР М. О., ЯРОЩУК Т. Ю.

УДК 338.76

JEL Classification: D04; A11

Житар М. О., Ярощук Т. Ю.

Напрями забезпечення сталого розвитку підприємств за рахунок підвищення ефективності використання кредитних ресурсів

Метою статті є аналіз сучасного стану забезпечення сталого розвитку підприємства за рахунок підвищення ефективності використання кредитних ресурсів. Обґрунтовано взаємозв'язок сталого розвитку підприємства та його кредитоспроможності. Досліджено рівень глобального індексу конкурентоспроможності підприємств нашої країни у світовій економіці. Проведено аналіз сучасного стану промисловості за видами економічної діяльності, що дає змогу уявити загальну ситуацію, яка склалася в Україні. Проаналізовано особливості, що гальмують сталий розвиток підприємництва. Досліджено рейтинг найпопулярніших банків для бізнесу. Проаналізовано середні відсоткові ставки за кредитами для підприємців і сформовано головні переваги та недоліки оформлення кредитів бізнесменами. Досліджено, що головним фактором для отримання кредиту підприємцем є його фінансовий стан. Тому якщо бізнесмен чи підприємство мають можливість погашати кредит і відсотки за діючими зобов'язаннями без затримок і в повному обсязі, то це є сприятливим і важливим чинником для кредиторів. Виявлено, що кредитні ставки наразі для багатьох підприємств залишаються надто високими та дорогими інструментами залучення додаткових коштів для бізнесу, а причиною цьому є недовіра кредиторів у банки. Зроблено висновки, що однією з центральних проблем, які в цей час стоять перед Україною, є управління сталим розвитком підприємств, і одним з основних факторів цього управління є використання кредитних ресурсів банків. Визначено, що підприємства нашої країни мають всі шанси стати головним носієм технічного прогресу та джерелом зростання національної конкурентоспроможності, але для того, щоб вона почала наблизитися до рівня розвитку провідних країн світу, потрібні вкладення значних грошових ресурсів. Доведено, що доцільно основну увагу зосередити на розробці та вдосконаленні стратегічних напрямків управління сталим розвитком, що стосуються залучення кредитних ресурсів, а саме впровадження процесу відбору і подальшої державної підтримки оптимальних інвестиційних проектів, здатних підвищити рівень сталого розвитку підприємництва, та підвищення ефективності використання кредитних ресурсів для довгострокових проектів підприємства.

Ключові слова: сталий розвиток, кредитні ресурси, конкурентоспроможність підприємств, глобальний рівень конкурентоспроможності, підприємництво, промисловість, додана вартість.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2020-4-312-319>

Рис.: 8. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 11.

Житар Максим Олегович – кандидат економічних наук, доцент, заступник директора Навчально-наукового інституту фінансів, банківської справи Університету державної фіскальної служби України (вул. Університетська, 31, корп. В, Ірпінь, 08201, Україна)

E-mail: zhytarmaksym@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-3614-0788>

Ярощук Тетяна Юріївна – студент, кафедра фінансів імені Л. Л. Тарангул, Університет державної фіскальної служби України (вул. Університетська, 31, Ірпінь, 08201, Україна)

UDC 338.76

JEL Classification: D04; A11

Zhytar M. O., Yaroshchuk T. Y. Ways to Ensure Sustainable Development of Enterprises by Increasing the Credit Resources Efficiency

The article aims at analyzing the current situation with the sustainable development of an enterprise, which is reached by increasing the credit resources efficiency. The correlation between sustainable development of an enterprise and its creditworthiness has been proved. The level of the Global Competitiveness Index of Ukrainian enterprises in the world economy has been studied. The line of business analyses of the current industrial environment has been carried out, thus sketching the general situation in Ukraine. Features hindering the sustainable development of business have been analyzed. Research has been provided as for the ratings of the most popular banks for business. The main advantages and disadvantages of loans to business persons have been suggested taking into account the average interest rates on such loans. It has been found out that the main factor for obtaining loans by business persons is their financial standing. Therefore, if a business person or company can repay their loans and interest on existing liabilities on time in full, this fact becomes a favorable and important factor for creditors. It has been found out that current loan rates are too high and thus become too expensive for many companies to attract additional funds for their business, the reason being the non-repayment of loans to banks. It is concluded that one of the central problems Ukraine is now facing is the mismanagement of sustainable development of enterprises, and problems in using credit resources suggested by banks are among the main factors here. It is determined that Ukrainian enterprises have all the chances to become the main carrier of technical progress and a source of growth of national competitiveness, but in order for it to start approaching the development level of the world's leading countries, significant financial resources are required. It has been proved that attention should mainly be focused on developing and improving strategic directions of sustainable development management related to attracting credit resources, namely suggesting the rules for and implementing the process of selecting and providing further state support for the best possible investment projects, which could improve the sustainable development of entrepreneurship and increase the efficiency of using credit resources in long-term business projects.

Keywords: added value, credit resources, enterprise competitiveness, entrepreneurship, global level of competitiveness, industry, sustainable development

Fig.: 8. **Tabl.:** 1. **Bibl.:** 11.

Zhytar Maksym O. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Deputy Director of the Educational and Scientific Institute of Finance, Banking of the University of the State Fiscal Service of Ukraine (Bldg B, 31 Universytetska Str., Irpin, 08201, Ukraine)

E-mail: zhytarmaksym@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-3614-0788>

Yaroshchuk Tetiana Yu. – Student, Department of Finance named after L. L. Taranhul, University of the State Fiscal Service of Ukraine (31 Universytetska Str., Irpin, 08201, Ukraine)

Вступ. На сьогодні проблеми сталого розвитку займають велике місце в макроекономічних дослідженнях, що обумовлено, в першу чергу, необхідністю збільшення обсягів вироблених споживчих благ для задоволення безперервно зростаючих потреб людства. Але зменшення невідновлюваних ресурсів змушує впроваджувати методи збереження та заощадження. Розумна достатність, а не постійна гонитва за максимальним прибутком становить ефект економічної та соціальної корисності.

Значущість і складність функціонування промислового комплексу України обумовлює необхідність активізації подальшого його розвитку на засадах сталості, що дозволить забезпечити системний комплексний підхід до розв'язання економічних, соціальних, екологічних проблем промислової сфери та сформувати потенціал її адекватного реагування на виклики сьогодення.

Реалізація засад сталого розвитку, виступаючи умовою досягнення конкурентоспроможності української промисловості на світовому ринку та збалансованого її функціонування в структурі національної економіки, водночас потребує значних обсягів різних видів ресурсів, насамперед фінансових, що обумовлює необхідність постійного пошуку варіантів їх залучення як суб'єктами господарювання, так і органами державної влади. За цих умов набуває неабиякої актуальності проблема удосконалення елементів механізму забезпечення сталого розвитку підприємства за рахунок управління рівня його кредитоспроможності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням проблем забезпечення сталого розвитку підприємства за рахунок управління рівня його кредитоспроможності займаються багато вітчизняних і зарубіжних учених, серед яких доцільно виділити: Ж. Балабанюка, В. Білявського, З. Бурика, А. Васіну, Л. Грицину, В. Євдокимова, В. Загорського, І. Зеліско, А. Кабанова, О. Кравчука, А. Левенчука, І. Лукьяненко, В. Маргасову, В. Мельника, А. Пакуліна, О. Пашенко, О. Романенко, О. Сосновську, В. Стадник, Г. Угольницького, Н. Шандова, Р. Ла Порта, Ф. Лопеса де Силанеса, С. Маєрса, К. Сміта, А. Степанову, Д. Фінерті, Дж. Ван Хорна, А. Шляйфера й ін. Аналіз наукових праць показує, що, незважаючи на їх значну наукову і практичну цінність, більшість з них зосереджена на окремих фінансових і економічних аспектах розвитку промисловості, тоді як питання сталості, яке є комплексним поняттям, вимагає більш глибокого системного дослідження.

Метою дослідження є аналіз сучасного стану забезпечення сталого розвитку підприємства за рахунок підвищення ефективності використання кредитних ресурсів.

Виклад основного матеріалу. Важливим елементом економічного зростання є промисловість. Поточний стан української промисловості за багатьма показниками не відповідає вимогам сталості. Про це свідчать основні показники, які відбивають рівень розвитку промисловості (рис. 1).

Відповідно до даних за показником частки доданої вартості промисловості у ВВП спостерігаємо динаміку до скорочення: у 2016 р. вона склала 23 %, у 2017 р. – 24,2 %, у 2018 р. – 22,1 %, у 2019 р. – 21,0 %, а у 2020 р. – 19 %. Це свідчить про те, що підприємництво з кожним роком перстає бути основним чинником зростання національної економіки.

Потреба в сталому розвитку підприємництва України спричинена зниженням здатності підприємств адаптуватися до зміни зовнішніх умов функціонування, що в результаті є причиною зниження конкурентоспроможності держави у світі. На рис. 2 спостерігаємо, що за Глобальним індексом конкурентоспроможності Україна у 2019 р. посідала 85-те місце в рейтингу 141 країн світу. Це означає погіршення позицій країни на три пункти порівняно з 2018 р. (83-те місце).

Слід зазначити певні особливості, що гальмують сталий розвиток підприємств, до них відносяться [3; 4]:

- зношеність основних виробничих фондів, технологічне відставання вітчизняних суб'єктів господарювання від країн ЄС;
- відсутність досвіду управління сталим розвитком підприємств, неадекватність системи організації виробництва, відсутність ефективної інфраструктури та комунікацій;
- низька інвестиційна привабливість виробництва України, нестача власних фінансових коштів, низькі обсяги кредитування, великі відсоткові ставки банків та низька зацікавленість держави у фінансовій підтримці бізнесу [5; 6].

Вищезазначені особливості розвитку підприємництва неабияк впливають на управління сталим розвитком на основі кредитних ресурсів.

Підприємства нашої країни мають всі шанси стати головним носієм технічного прогресу та джерелом зростання національної конкурентоспроможності, але для того, щоб вона почала наблизитися до рівня розвитку провідних країн світу, потрібні вкладення значних грошових ресурсів. Сприяття цьому в сучасній державі має кредит.

Відповідно до даних Національного банку України за останні роки, стає помітним, що з 2010 по 2019 роки спостерігався бурхливий розвиток кредитування в Україні –

Динаміка зміни частки доданої вартості, %

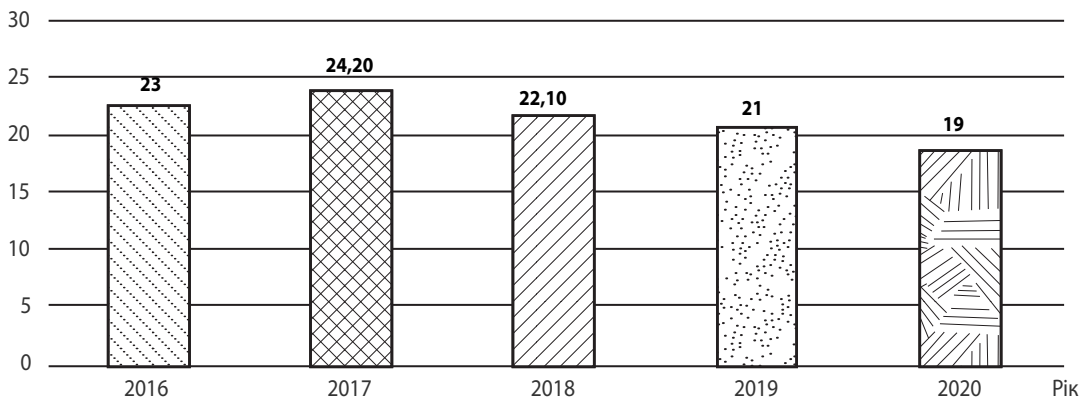

Рис. 1. Динаміка зміни частки доданої вартості у ВВП, 2016–2020 рр.

Джерело: складено авторами на основі [1]

Глобальний індекс конкурентоспроможності

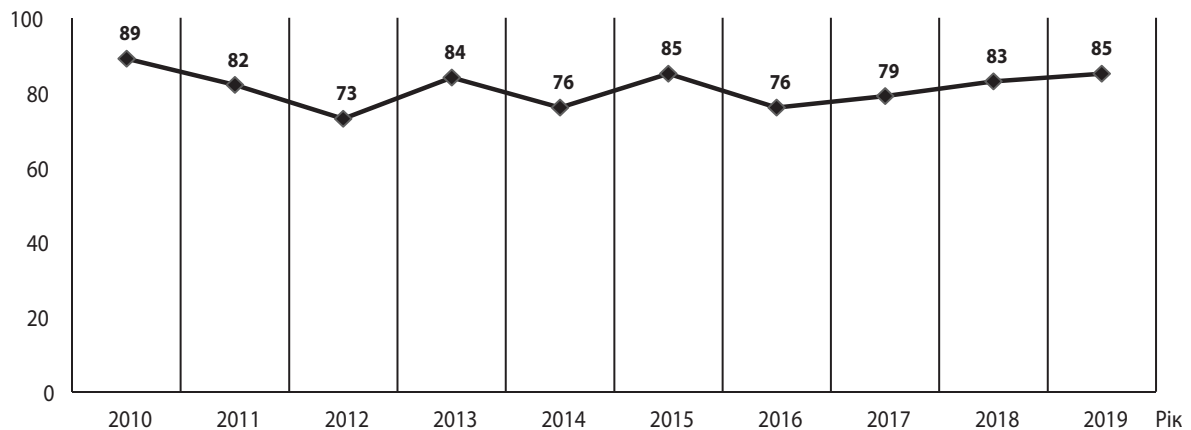

Рис. 2. Глобальний індекс конкурентоспроможності, 2010–2019 рр.

Джерело: складено авторами на основі [4]

обсяги виданих кредитів збільшилися з 474991 млн грн до 919054 млн грн, далі відбулося сповільнення темпів розвитку кредитування, порівняно з 2019 р. у 2020 році обсяги наданих кредитів скоротилися на 97034 млн грн (рис. 3).

На початку 2015 року спостерігається стабілізація кредитування в Україні, що свідчить про загальну тенденцію розширення кредитного ринку.

При кредитуванні підприємництва вагомий вплив має розмір відсоткової ставки. Середні відсоткові ставки за кредитами, що надавалися банками для підтримки підприємств, коливалися від 25,2 % у 2010 р. до 32,1 % у 2019 р.

З рис. 4 спостерігаємо, що за досліджуваний період середні відсоткові ставки за кредитами для підприємств постійно змінювалися. Найбільш помітний скачок відсоткової ставки за кредитами спостерігається у 2019 році – 32,1 %. У період з 2013 по 2014 роки та з 2016 по 2017 роки спостерігається помірне зниження відсоткової ставки: в першому випадку вона зменшується до 26,8 %, а в другому – до 30,6 %.

Слід зауважити, що на величину відсоткових ставок в Україні впливає значна кількість проблемних кредитів банків, оскільки не всі підприємці повертають взяті кредити в банки, що ослаблює їх резерви. Цю ситуацію спричинили багато факторів, головним з яких є фінансова криза 2012–2014 років, що лишила свій відбиток в економіці країни. До головних причин, що спричинили зростання обсягу проблемних кредитів банків за 2014–2019 роки, слід віднести: значну втрату платоспроможності клієнтів у банків, зниження рівня життя населення нашої країни, а також складність ведення бізнесу.

Розглядаючи кредитування бізнесу в Україні, доцільно звернути увагу на найпопулярніші банки, що надають кредити підприємствам. У рейтингу кредитування на розвиток бізнесу на першому місці стоїть Альфа-Банк Україна (з програмою строковий кредит); на другому – Ощадбанк (поновлювальна кредитна лінія); на третьому місці – Приват Банк (КУБ під заставу).

Згідно з даними рис. 5 спостерігаємо, що найменша реальна відсоткова ставка на кредити у Альфа-Банка –

Кредити суб'єктам господарювання, млн грн

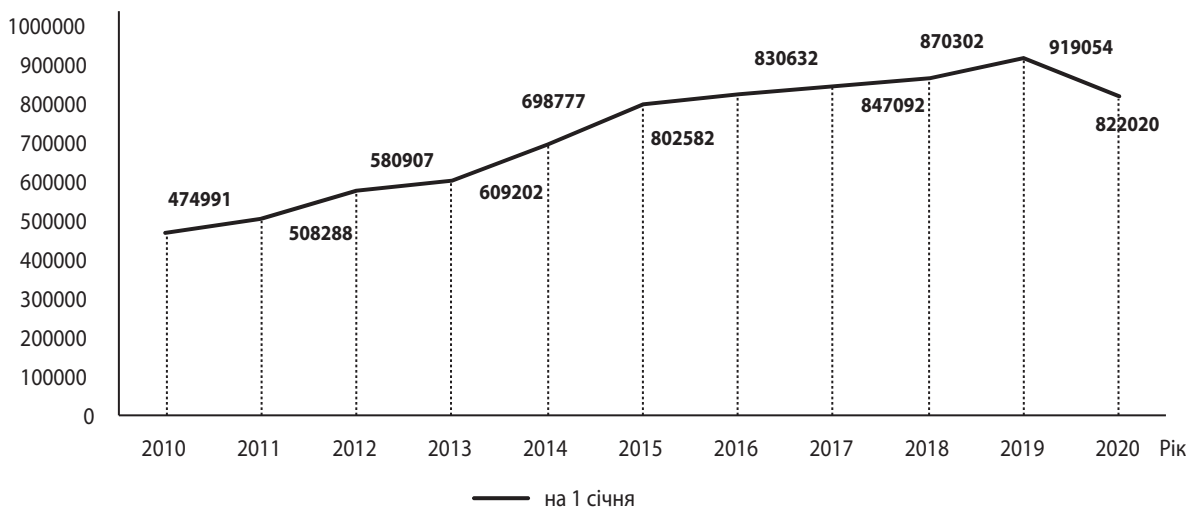

Рис. 3. Кредити, надані суб'єктам господарювання у 2010–2020 рр.

Джерело: складено авторами на основі [2]

Середня відсоткова ставка банків

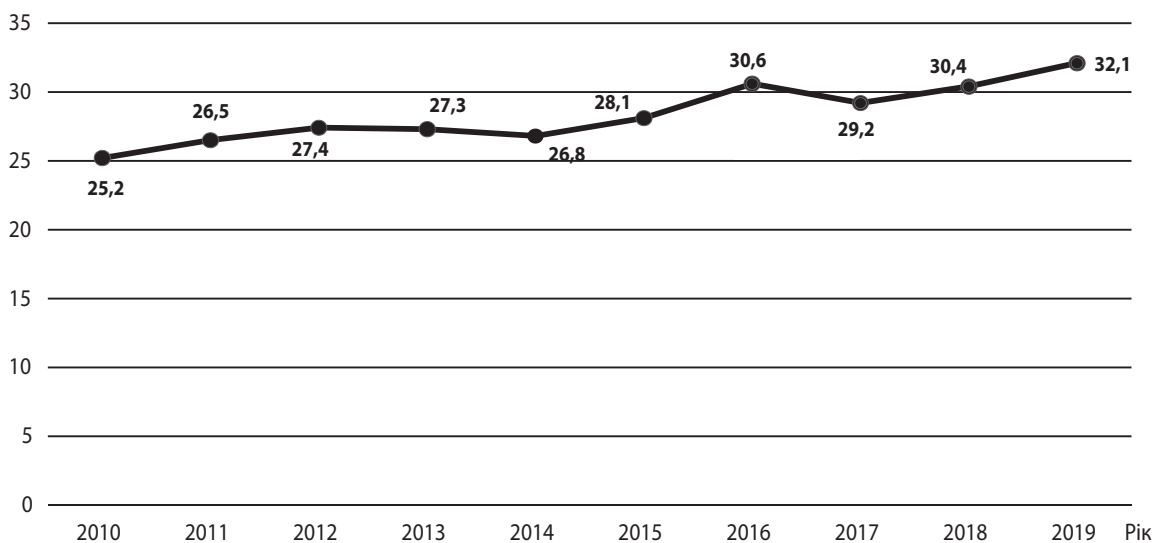

Рис. 4. Динаміка змін середніх відсоткових ставок банків у 2010–2019 рр.

Джерело: складено авторами на основі [2]

13,86% а найбільша ставка спостерігається у Укргазбанку – 14,45 %. Тому найбільшу перевагу підприємці віддають Альфа-Банку, проте і в цього банку відсоткова ставка не з низьких. Кредитний портфель банків для малого бізнесу є найменшим в Україні, а кількість клієнтів банків знаходиться не на найвищому рівні. Проте середній розмір кредиту є досить високим, тобто українські банківські установи віддають перевагу наданню значних за розміром кредитних ресурсів стабільним підприємствам.

Головним фактором для отримання кредиту підприємцем є його фінансовий стан. Якщо бізнесмен чи підприємство мають можливість погашати кредит та відсотки за діючими зобов'язаннями без затримок і в повному обсязі,

то це є сприятливим і важливим чинником для кредиторів. Також важливим моментом є додаткове інвестування прибутку в діяльність підприємства.

Якщо власник повністю витрачає його на свої власні потреби та не залучає додаткове інвестування в прибуток, то жоден банк не надасть кредит бізнесмену, тим самим мінімізує свої ризики. У продовження теми доцільно зазначити переваги та недоліки оформлення кредиту підприємцями (табл. 1).

Як бачимо на рис. 6, за 2012–2019 роки обсяг резервів за кредитами у загальній сумі зріс на 41,9 %, а частка простроченої заборгованості, своєю чергою, зросла на 54,4 % до загального обсягу заборгованості. Варто зазначити, що

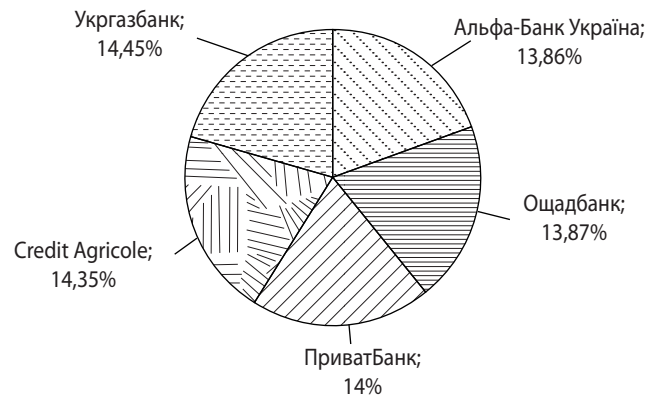

Рис. 5. Рейтинг банків, що кредитують підприємництво, у 2020 р.

Джерело: складено авторами на основі [2]

Таблиця 1

Переваги та недоліки видачі кредитів підприємцям

Переваги	Недоліки
Швидкий та ефективний розвиток нового бізнесу	Проблематика отримання кредитів у банків
Здатність вирішити свої фінансові потреби за короткий термін	Стрімкий потік повного розорення підприємства та його банкрутство
Можливість запровадження інновацій на підприємстві	Достатньо висока ставка кредитування
За допомогою довгострокового кредиту підприємство зможе зменшити податкове навантаження	Через сезонну роботу виникають проблеми вчасно погашати взяті кредити

Джерело: складено авторами на основі [6]

питома вага резервів за кредитами у 2012 році становила 9,3 %, а у 2019 році – 51,2 %, а от питома вага простроченої заборгованості у 2012 році становила 5,8 %, а у 2019 році – 60,2 %. Виходячи з цього аналізу можна зробити висновок про погіршення структури кредитного портфеля за 2012–2019 рр. і зауважити, що зниження питомої ваги резервних коштів порівняно з питомою вагою проблемних кредитів є вагомою загрозою економічній стабільності банківської сфери.

Отже, кредитні ставки наразі для багатьох підприємств залишаються надто високими та дорогими інструментами залучення додаткових коштів для бізнесу, а причиною цьому є неповерненість кредитів у банки. Цю проблему необхідно вирішити, оскільки це допоможе залучити якомога більшу кількість громадян до підприємницької діяльності.

Українські банки здійснюють кредитування юридичних і фізичних осіб. У цілому виходячи з рис. 7 величина кредитів, що надаються фізичним особам, складає лише 21 % від їх загального обсягу, тоді як 79 % припадає на кредити суб'єктам господарювання [7; 8]. Таким чином, кредитування сприяє процесу розвитку підприємств, а отже, впливає на формування економіки та принципів приватної, колективної власності та конкуренції на ринку товарів і послуг.

Для глибшого розуміння цих процесів доцільно розглянути, в які саме галузі економічної діяльності України

надають перевагу вкладати кошти кредитори. Для цього проаналізуємо статистичні дані за останні п'ять років. Як видно з рис. 8, суттєвих змін не відбулося. Спостерігаємо, що в період з 2015 р. по 2017 р. кредитування по аналізованих галузях мало тенденцію до зростання, а в період з 2017 р. по 2018 р. помітно почала знижуватися. Значимо, що 37 % кредитів, наданих підприємствам, були спрямовані у сферу оптової та роздрібною торгівлі, на потреби переробної промисловості – 25 %, в аграрну сферу та операції з нерухомістю було залучено по 10 % на кожен галузь, на транспорт та будівництво було спрямовано по 7 %, а також на постачання електроенергії та газу – 4 % кредитних коштів. Оскільки торгівля є невід'ємною частиною кредитно-фінансової системи України, цей розподіл є абсолютно логічним.

На наш погляд, сфера кредитування має відігравати роль стимулятора та сприяти ефективному управлінню сталим розвитком промисловості на основі кредитних ресурсів, але позитивні зміни, які відбулися в останні роки, не відкидають і тих проблем, які притаманні цій системі.

Виходячи з проведеного аналізу доцільно виокремити основні проблеми, з якими стикаються сучасні підприємства [9–11]:

- наявність низьких обсягів кредитування промисловості, зокрема довгострокового кредитування;
- складна процедура отримання кредиту й обмеженість знань про цю процедуру;

Проблемні кредити та резерви банків

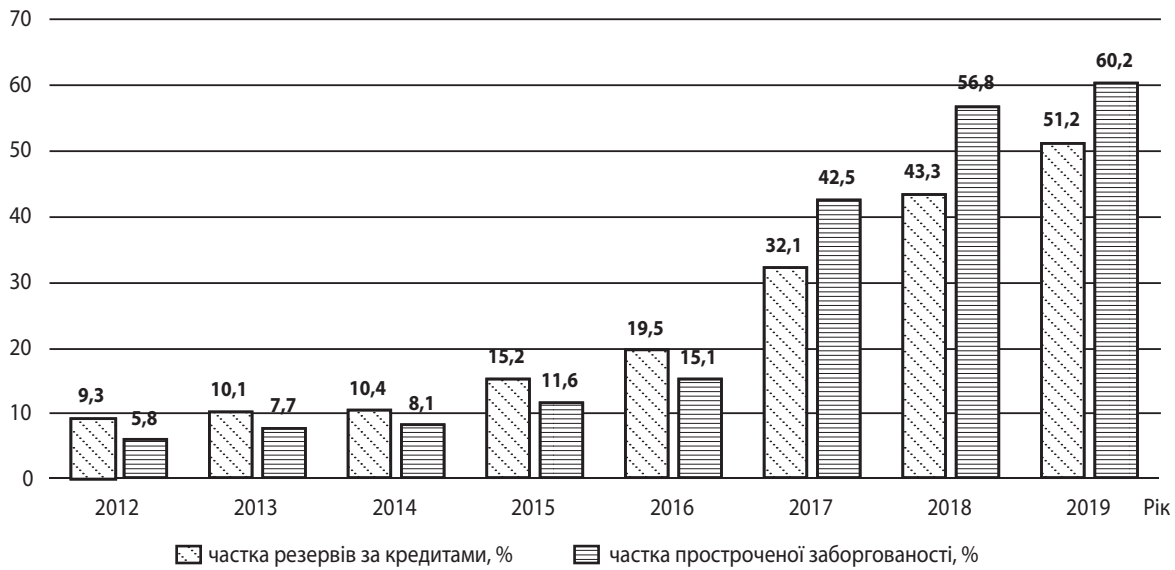

Рис. 6. Динаміка змін проблемних кредитів і резервів банків у відсотках за 2012–2019 рр.

Джерело: складено авторами на основі [1]

Кредити, надані банками, млн грн

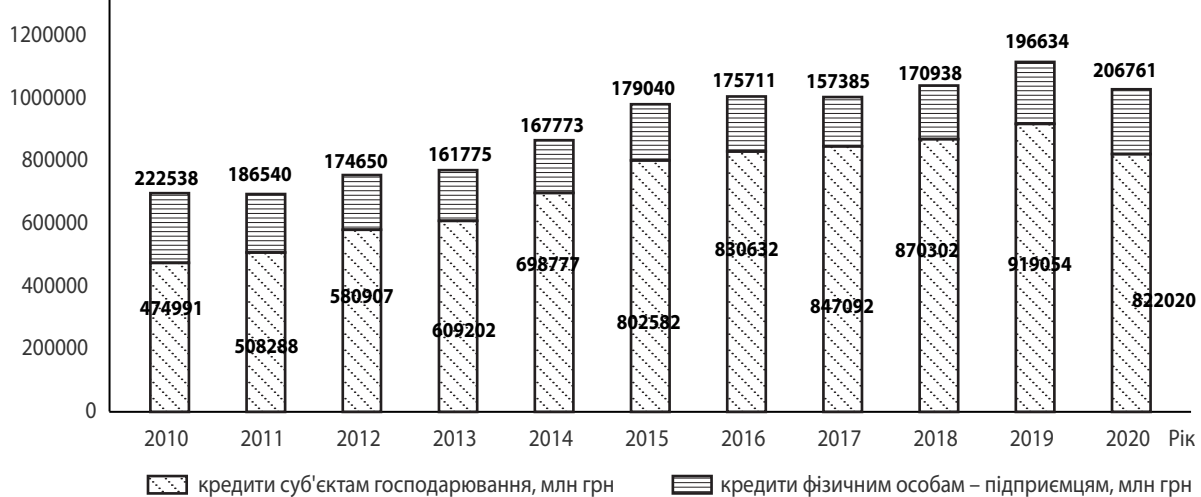

Рис. 7. Динаміка надання кредитів банками України у 2010–2020 рр.

Джерело: складено авторами на основі [2]

- недостатня державна підтримка ринку кредитування промисловості і відсутність чіткої законодавчої регламентації кредитних відносин;
- високі відсоткові ставки за кредитами для суб'єктів господарювання, які перевищують закономірно доступні в 3–4 рази;
- наявність дуже високих ризиків при здійсненні кредитування реального сектора економіки та нерозвиненість системи страхування цих ризиків.

Розглянувши головні проблеми сучасного підприємництва, доцільно виділити найефективніші заходи з підтримки бізнесу, якими користуються зарубіжні країни та які можна впровадити в Україні, це:

- відшкодування власних витрат підприємців по виплаті відсотків за залученими кредитами, що впроваджено у Великій Британії, Угорщині та Туреччині;
- утворення гарантійних товариств на регіональному рівні та надання пролонгації платежів по гарантованих кредитах, що використовує Швейцарія;
- фінансова підтримка банків, що кредитують суб'єктів підприємницької діяльності (Росія);
- створення Національного фонду кредитних гарантій. Ці фонди існують у Польщі, Канаді, Кореї, Сполучених Штатах Америки, Іспанії, Великій Британії і Тайланді;

Кредити підприємцям

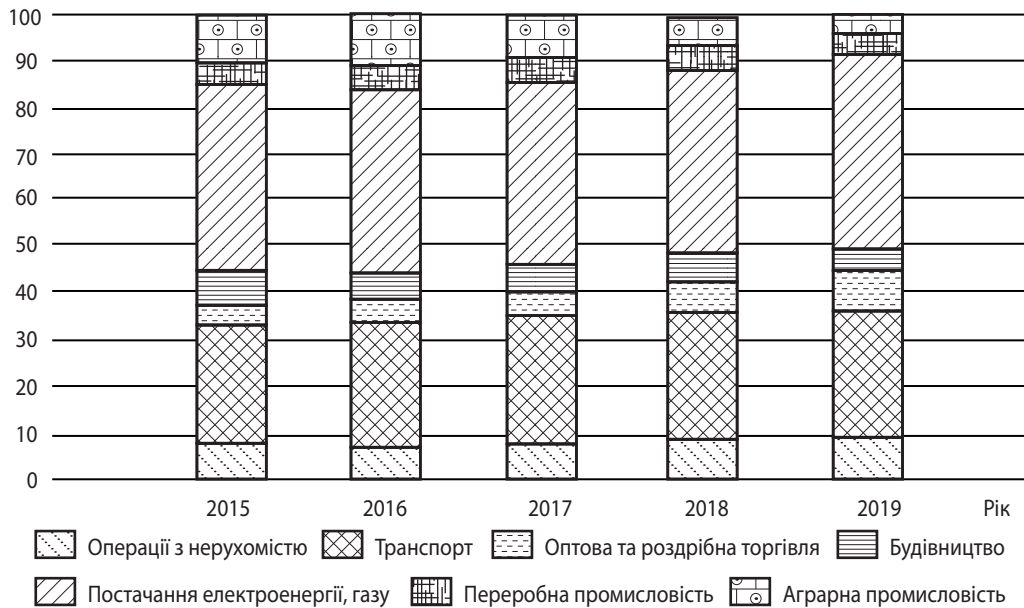

Рис. 8. Структура наданих кредитів підприємцям за видами економічної діяльності, 2015–2019 рр.

Джерело: складено авторами на основі [2]

- безпосередньо прямо спрямована фінансова підтримка малого та середнього бізнесу, які тільки розпочинають свою діяльність (Сербія, Латвія);
- надання Національним банком фінансових ресурсів для забезпечення кредитування суб'єктів підприємництва банкам, що мають програми мікрокредитування, цей захід використовується у Великій Британії;
- створення установ, що спеціалізуються виключно на кредитуванні МСБ (Ірландія, Данія);
- надання прямих кредитів для підвищення конкурентоспроможності малого та середнього бізнесу, цей захід впроваджено в Латвії.

На цей час реалізація таких проектів є необхідною, проте кожен із зазначених заходів потребує досить великих витрат для його впровадження.

Висновок. Оскільки підприємництво України з кожним роком перестає бути вагомим чинником творення національної економіки, а його рівень конкурентоспроможності знижується, то актуальність проблеми забезпечення сталого розвитку підприємства за рахунок управління його кредитоспроможністю не заперечити. Однією з центральних проблем, які в цей час стоять перед Україною, є управління сталим розвитком підприємств, і одним з основних факторів цього управління є використання кредитних ресурсів банків. Тому доцільно основну увагу зосередити на розробці та вдосконаленні стратегічних напрямків управління сталим розвитком, що стосуються залучення кредитних ресурсів, а саме впровадження процесу відбору і подальшої державної підтримки оптимальних інвестиційних проектів, здатних підвищити рівень сталого розвитку підприємства, та підвищення ефективності використання кредитних ресурсів для довгострокових проектів підприємства

ЛІТЕРАТУРА

1. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Офіційна статистична інформація Національного банку України URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic>
3. Пакулін С. Л., Пакуліна А. А. Управління сталим розвитком сучасного підприємства. *Траектория науки*. 2016. № 3 (8). С. 201–217.
4. Житар М. О. Фінансова архітектура економіки України в умовах глобальних трансформацій : монографія. Чернівці : ЧНТУ, 2020. 352 с.
5. Ukrainian coal. In search of market balance. URL: <http://investfunds.ua/markets/>
6. Кужелев М. О., Житар М. О. Формування механізму управління кредитоспроможністю підприємства в умовах інноваційного розвитку економіки України. *Науковий вісник Національного університету державної податкової служби України (економіка, право)*. 2015. Вип. 2 (69). С. 57–62.
7. Грицина Л. А. Розгляд сутності сталого розвитку підприємства та методик оцінки його рівня. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2019. № (6). С. 11–14.
8. Marhasova V., Sakun O., Zhytar M. Speciality of Realization of Investment Resource of Structural Modernisation of Economy. *Revista TURISMO: Estudos e Práticas*. 2020. P. 1–8.
9. Білявський В. М., Шепута М. М. Реалізація інноваційних проектів як фактор підвищення конкурентоспроможності підприємства. *Сталий розвиток економіки*. 2018. № 1 (38). С. 131–140.
10. Васіна А. Ю. Удосконалення структури промисловості України на засадах сталого розвитку. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»*. 2018. Вип. 28. С. 9–13.
11. Житар М. О. Модернізація фінансової архітектури суб'єктів господарювання в Україні під впливом глобальних фінансових перетворень. *Бізнес Інформ*. 2020. № 4. С. 340–350.

REFERENCES

- Biliavskiy, V. M., and Sheputa, M. M. "Realizatsiia innovatsiinykh proektiv yak faktor pidvyshchennia konkurentospromozhnosti pidpriemstva" [Implementation of Innovative Projects as a Factor in Increasing the Competitiveness of the Enterprise]. *Stalyi rozvytok ekonomiky*, no. 1(38) (2018): 131-140.
- Derzhavna sluzhba statystryky Ukrainy. <http://www.ukrstat.gov.ua/>
- Hrytsyna, L. A. "Rozhliad sutnosti staloho rozvytku pidpriemstva ta metody otsinky yoho rivnia" [Consideration of the Essence of Sustainable Development of the Enterprise and Methods of Assessing Its Level]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Ekonomichni nauky*, no. (6) (2019): 11-14.
- Kuzheliev, M. O., and Zhytar, M. O. "Formuvannia mekhanizmu upravlinnia kredytopromozhnistiu pidpriemstva v umovakh innovatsiinoho rozvytku ekonomiky Ukrainy" [Formation of the Mechanism of Creditworthiness Management of the Enterprise in the Conditions of Innovative Development of Economy of Ukraine]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu derzhavnoi podatkovoi sluzhby Ukrainy (ekonomika, pravo)*, no. 2(69) (2015): 57-62.
- Marhasova, V., Sakun, O., and Zhytar, M. "Speciality of Realization of Investment Resource of Structural Modernisation of Economy". In *Revista TURISMO: Estudos e Praticas*, 1-8. 2020.
- "Ofitsiina statystychna informatsiia Natsionalnoho banku Ukrainy" [Official Statistical Information of the National Bank of Ukraine]. <https://bank.gov.ua/ua/statistic>
- Pakulin, S. L., and Pakulina, A. A. "Upravlinnia stalym rozvytkom suchasnoho pidpriemstva" [Management of Sustainable Development of a Modern Enterprise]. *Traektoriya nauki*, no. 3(8) (2016): 201-217.
- Ukrainian coal. In search of market balance. <http://investfunds.ua/markets/>
- Vasina, A. Yu. "Udoskonalennia struktury promyslovosti Ukrainy na zasadakh staloho rozvytku" [Improving the Structure of Ukrainian Industry on the Basis of Sustainable Development]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia». Seriia «Ekonomika»*, no. 28 (2018): 9-13.
- Zhytar, M. O. "Modernizatsiia finansovoi arkhitektury subiektyv hospodariuvannia v Ukraini pid vplyvom hlobalnykh finansovykh peretvoren" [Modernization of the Financial Architecture of Economic Entities in Ukraine under the Influence of Global Financial Transformations]. *Biznes Inform*, no. 4 (2020): 340-350.
- Zhytar, M. O. *Finansova arkhitektura ekonomiky Ukrainy v umovakh hlobalnykh transformatsii* [Financial Architecture of Ukraine's Economy in the Conditions of Global Transformations]. Chernihiv: ChNTU, 2020.

Стаття надійшла до редакції 05.11.2020 р.